

'Heetmanplein'

Unieke kluwen van alles wat rijdt

Aart Vos

Volgend jaar staat het religieus erfgoed centraal in De Tijdreiziger. Dit jaar is er nog even extra aandacht voor Straten en Pleinen. We kunnen niet om het 'Heetmanplein', dat niet zo heet, heen. De meeste ruimte is bestemd voor foto's van dat plein en de omgeving. Ze spreken voor zichzelf.

Google meldde op 8 november 2007 dat het Heetmanplein ruim 600 maal op het World Wide Web wordt genoemd. Het Heetmanplein is, zo blijkt uit de berichten op internet, een bron van groot ongenoegen voor verkeersdeelnemers.

Een luchtopname uit 1923. Het Vughterbastion in rustiger tijden. De weg naar Vlijmen gaat door Lombok dat bij de bevrijding van 's-Hertogenbosch zwaar gehavend werd en waar het PNEM-gebouw verrees. Rechts op het bolwerk het Protestants Ziekenhuis. In het midden aan de Dommel het restant van de graanmolen van Van Esch. (Foto: Stadsarchief, collectie Roelands)

De omgeving van het Heetmanplein, een verkeersknoep die in plaats van twee pleinen, het Willemsplein¹ en het Wilhelminapark² is gekomen, zag er zo mooi uit, toen 's-Hertogenbosch nog stadje was. Maar door het aanzwellende verkeersaanbod na de Tweede Wereldoorlog – zo liep de 'snelweg' Amsterdam-Maastricht dankzij de persoonlijke voorkeur van burgemeester Van Lanschot dwars door de stad – moest een oplossing worden bedacht. In 1951 passeerden dagelijks 4.252 motorrijtuigen de brug bij Hedel op weg naar Den Bosch of verder, in 1959 was het aantal gestegen tot 10.726: bijna acht auto's per minuut. In 1962 namen 24.000 motorvoertuigen de rotonde Wilhelminapark, twee jaar later 30.000 stuks.³ In 1963 meldde het Brabants Dagblad dat 's-Hertogenbosch op verkeersgebied tot de 'achtergebleven gebieden moet worden gerekend'.

Precies zestig jaar later: de vooruitgang, een wirwar van wegen. Er is verkeer, druk verkeer, maar veel minder dan in 2007. (Foto: Stadsarchief)

De Kamer van Koophandel sprak van een 'noodtoestand'. De tv liet het verkeer in Den Bosch met de paasdagen van dat jaar in het journaal zien. Een oplossing kwam er. Professor Heetman uit Eindhoven kreeg de opdracht een plan uit te denken dat de verkeersstroom in goede banen moest leiden. Heetman zocht de oplossing in het uiteenrafelen van het verkeer naar bestemming: verschillende rijbanen, verkeerslichten en pijlen, veel pijlen. Andere verkeersdeskundigen noemden in 1964 het plan 'totaal onvolledig' en 'gecompliceerd'. De vuurdoop van het plan Heetman vond op 22 oktober 1965 plaats. Er traden maar liefst 50 verkeerslichten in werking. Zouden die uitkomst bieden? De weggebruikers kwamen in 'drommen' aanstormen, maar opstoppingen bleven dankzij de verkeerslichten uit. Een bromfietser sprak de verlossende woorden: 'De automobilisten kunnen nou naar Den Bosch komme. We hebben het hier nu fijn voor elkaar'. Dat was wel erg optimistisch. Tien jaar na de 'vuurdoop' constateerde het Brabants Dagblad dat het 'Heetmanplein' zijn tijd had gehad en pleitte voor herstel van twee echte pleinen: het

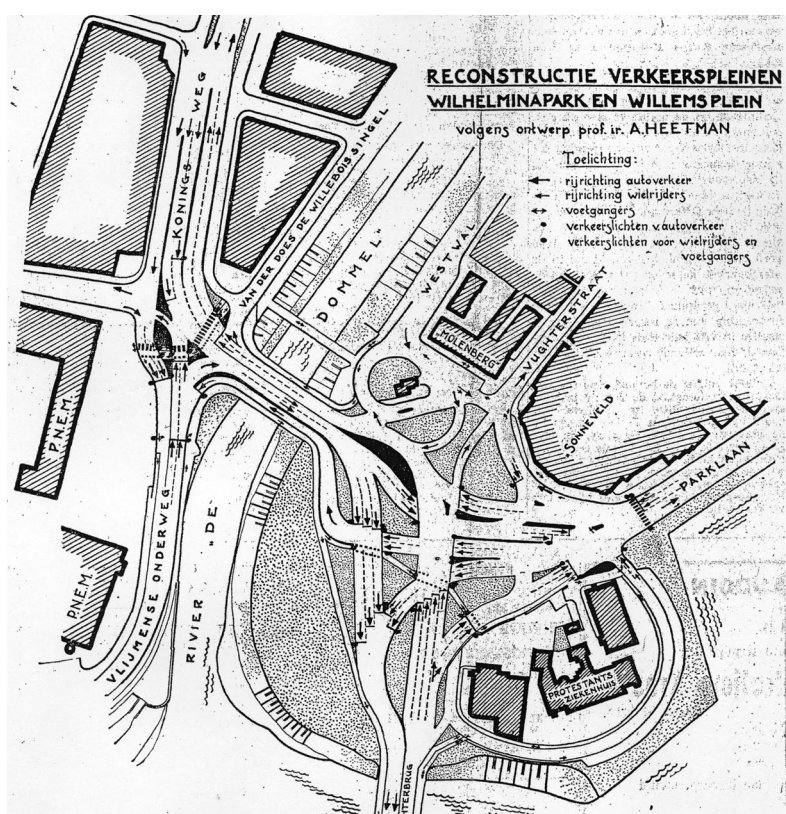
De verkeersrotonde Wilhelminapark gezien vanaf de Vugterstraat(dijk) in 1937. (Foto: Stadsarchief, collectie Het Zuiden)

Willemsplein en het Wilhelminaplein (27 februari 1975). Dat ging niet door. Het noord-zuid verkeer verdween voor een groot gedeelte uit de bebouwde kom door de aanleg van de A2 ten oosten van de stad.

Toenemend verkeer op het Wilhelminaplein begin jaren 60. Links de Molenbergflat en rechts de Sonneveldflat. Aan het begin van de twintigste eeuw werd dit gedeelte van de stad 'Sonneveld' genoemd, naar een rijtje onooglijke huisjes dat metselaarsbaas Gerardus van Son begin negentiende eeuw bouwde. (Foto: Stadsarchief, uit archief gemeentepolitie)

Nu ligt de verkeerscarrousel er nog. Het noord-zuid verkeer is voor een groot deel verdwenen, maar het verkeersaanbod stijgt en stijgt. Opnieuw wordt er aan een oplossing gewerkt: De Raad van State verleende op 26 oktober jl. toestemming de aanleg van de randweg 's-Hertogenbosch-Vught te starten. Hoe lang zal het duren voordat ook deze nieuwe oplossing als een gevreesd knelpunt wordt ervaren? Intussen dienen we wel te bedenken dat de nieuwe randweg opnieuw kostbaar groen opslokt en opnieuw beestjes en plantjes van hun leefruimte berooft.

Reconstructieplan van Heetman. (Uit: Brabants Dagblad 21 april 1965)

Noten

- 1 Sedert 1897 officieel zo genoemd.
- 2 De naam Wilhelminapark werd op bevel van de Duitse bezetter gewijzigd in Jeroen Boschpark. Direct na de bevrijding in 1944 werd de oude naam hersteld. In 1970 kon er niet langer meer van 'park' worden gesproken. Sedertdien heet de 'situatie' aldaar 'Wilhelminaplein'.
- 3 Veel gegevens zijn ontleend aan Stadsarchief, coll. Roelands, inv. nrs. 177-178.